

CỐ PHÓ THỦ TƯỚNG ĐẶNG VIỆT CHÂU:

Người xây dựng nền móng ngành Ngoại thương Việt Nam

CUỘC GẶP GỠ VỚI ÔNG ĐẶNG VIỆT CHÂU NĂM 1951 LÀ MỘT CUỘC GẶP GỠ ĐẶC BIỆT CỦA CUỘC ĐỜI TÔI. NÓ MỞ MÀN CHO MỘT HÀNH TRÌNH GẦN 40 NĂM, TRONG ĐÓ CÁC QUAN HỆ CÔNG VIỆC, QUAN HỆ TÌNH CẢM GIỮA TÔI VÀ ÔNG GẮN BÓ, ĐAN XEN VÀ KÉO DÀI CHO TỚI KHI ÔNG MẤT NĂM 1990. VỚI TÔI, ÔNG LÀ MỘT NGƯỜI ANH, MỘT NGƯỜI BẠN MÀ TÔI LUÔN KÍNH TRỌNG VÀ QUÝ MẾN. NHÂN KỶ NIỆM 100 NĂM NGÀY SINH CỦA ÔNG, TÔI XIN GỬI TỚI CÁC BẠN VÀI NÉT PHÁC HỌA VỀ ÔNG – MỘT TRÍ THỨC LỚN CỦA DÂN TỘC, NGƯỜI ĐÃ CÓ ĐÓNG GÓP RẤT LỚN CHO NỀN KINH TẾ ĐẤT NƯỚC THỜI KỲ ĐẦU XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN.

Ông Đặng Việt Châu
(1914 - 1990)

● GS. LƯU VĂN ĐẠT

Người xây dựng nền móng ngành Ngoại Thương

Năm 1951, ông Đặng Việt Châu được Chính phủ điều động từ Liên khu IV về làm Thứ trưởng Bộ Kinh tế (sau là Bộ Công Thương). Từ đó, sự nghiệp của ông gắn bó chặt chẽ với sự phát triển của ngành Công Thương, với nền kinh tế đất nước trong thời đại lịch sử Hồ Chí Minh.

Cuộc đời ông đã từng kinh qua nhiều chức vụ quan trọng như Thứ trưởng Bộ Công

Thương, Bộ Thương nghiệp, Bộ Ngoại thương. Ngoài ra, ông còn được giao nhiều trọng trách khác trong Chính phủ như Phó Chủ nhiệm thường trực Ủy ban Kế hoạch nhà nước, Bộ trưởng Bộ Tài chính, Phó Thủ tướng Chính phủ kiêm Tổng Giám đốc Ngân hàng nhà nước. Ông còn tham gia hoạt động của ngành lập pháp và là đại biểu Quốc hội từ khóa I đến khóa VI.

Qua nhiều cương vị công tác trong các ngành hành pháp và lập pháp, chủ yếu trong các lĩnh

vực kinh tế, ông đã có nhiều cống hiến rất quan trọng cho nền kinh tế tài chính của Việt Nam.

Được giác ngộ và bắt đầu theo Đảng hoạt động cách mạng chống Pháp từ năm 16 tuổi, thời thanh niên ông Đặng Việt Châu đã bị địch bắt, kết án tù, giam giữ tại nhiều nhà tù. Không được đào tạo qua trường lớp nào, cuộc đời ông là quá trình tự học, tự rèn luyện, nghiên cứu để trở thành một nhà trí thức uyên bác.

Là Thứ trưởng Bộ Công Thương phụ trách thương nghiệp, ông đã có những đóng góp quan trọng vào việc thiết kế chiến lược, xây dựng chính sách đấu tranh kinh tế với địch (một hình thức quản lý ngoại thương độc đáo trong một nước có chiến tranh và một phần lãnh thổ bị địch chiếm đóng). Tư tưởng của ông về xây dựng một hệ thống tổ chức thương nghiệp quốc doanh vừa hoạt động thương mại ở trong nước vừa hoạt động thương mại với nước ngoài, với nòng cốt là Sở Mậu dịch ở các cấp cũng được hình thành cuối năm 1950. Vào thời điểm đó, chiến sự rất ác liệt, việc xây dựng các tổ chức thương nghiệp không dễ dàng. Nhưng với sự chỉ đạo, đôn đốc, động viên của ông, hệ thống thương nghiệp quốc doanh kiểu mới đã ra đời, kịp thời góp phần vào thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Pháp trên mặt trận thương mại.

Sau khi miền Bắc giải phóng, ông tiếp tục đóng góp tích cực trong việc xây dựng nền móng của ngành Thương nghiệp, đặc biệt là ngành Ngoại thương của

nước Việt Nam dân chủ cộng hòa trong vai trò là người đàm phán với các đối tác nước ngoài như Pháp, Nga, các nước Đông Âu, Ấn Độ... để đẩy mạnh xuất khẩu hàng hóa và trao đổi mậu dịch.

Đưa tư tưởng mở cửa của Hồ Chủ tịch vào pháp luật

Có thể nói, đóng góp lớn nhất trong sự nghiệp của ông Đặng Việt Châu là việc đưa được tư tưởng mở cửa của Hồ Chủ tịch vào pháp luật thông qua việc chỉ đạo xây dựng để Chính phủ ban hành Điều lệ về đầu tư nước ngoài đầu tiên của Việt Nam.

Ngay từ tháng 12/1946, trong bức thư gửi Tổng Thư ký LHQ, Hồ Chủ tịch đã nêu: “Đối với các nước dân chủ, Việt Nam sẵn sàng chính sách mở cửa và hợp tác trong mọi lĩnh vực”. 30 năm sau, trên cương vị Phó Thủ tướng Chính phủ, ông Đặng Việt Châu đã gọi tôi lên truyền đạt chủ trương của Chính phủ và Thủ tướng Phạm Văn Đồng về việc soạn thảo, ban hành một văn bản pháp luật tạo cơ sở pháp lý cho người nước ngoài đầu tư vào Việt Nam và giao nhiệm vụ cho tôi (lúc đó là Chánh văn phòng Bộ Ngoại thương) làm Tổ trưởng Tổ soạn thảo.

Lúc đó, tài liệu tham khảo về đầu tư nước ngoài rất hiếm, chúng tôi cũng không mời được chuyên gia tư vấn nước ngoài nên tất cả đều dựa vào năng lực, cố gắng của bản thân những người nhận trọng trách tham gia vào Tổ soạn thảo. Thủ tướng Phạm Văn Đồng và Phó Thủ tướng Đặng Việt Châu đã trực tiếp làm việc với Tổ soạn thảo không chỉ về nội dung

văn bản mà cả kết cấu văn bản, hình thức văn bản. Đến ngày 18/4/1977, Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã ký Nghị định 115-CP ban hành Điều lệ về đầu tư của nước ngoài ở nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Đây có thể coi là bộ luật kinh tế tương đối hoàn chỉnh đầu tiên được ban hành của Việt Nam, một công trình pháp luật có tầm vóc chiến lược, ý nghĩa lịch sử, trong đó ông là người chỉ đạo, đồng thời tham gia thiết kế về nội dung và hình thức văn bản.

Điều lệ về đầu tư nước ngoài ở Việt Nam thể hiện tư tưởng mở cửa của Hồ Chí Minh đã được đánh giá cao như lời bình của Citibank - một ngân hàng lớn của Hoa Kỳ đăng tháng 5/1977: “Người Việt Nam đã bày tỏ mức độ khá thực dụng khi đưa ra bản Điều lệ đầu tư nước ngoài, có thể xem là rất khác so với một nước XHCN”. Và qua đó, người nước ngoài bắt đầu có cách nhìn mới về những đổi mới trong chính sách kinh tế ở Việt Nam.

Trong cuộc sống đời thường, ông cũng là người rất chân tình, cởi mở, sống có trách nhiệm và rất quan tâm tới người khác. Có thể nói, trong suốt 40 năm làm việc cùng ông, tôi đã được chứng kiến những thành tựu, cống hiến của ông đối với dân tộc. Với tôi, ông là một trí thức lớn, một nhà lãnh đạo kinh tế tài chính tài năng, đức độ trong thời đại Hồ Chí Minh. Ông là tấm gương sáng về tinh thần tự học, tự vươn lên để cùng góp sức, ghi dấu ấn vào những mốc son lịch sử quan trọng của dân tộc Việt Nam ■